

ELS ESTUDIANTS DE MAGISTERI I L'AUTORITARISME

Josep M. Masjuan
(*Universitat Autònoma de Barcelona*)

L'objectiu d'aquest article és presentar un dels aspectes de la meua tesi doctoral llegida recentment a la Facultat de Lletres de la Universitat Autònoma (Masjuan, 1985).

La comesa d'aquesta part de la investigació és la següent: «Esbrinar les diferències que presenten els alumnes de l'Escola de Magisteri en relació als altres universitaris pel que fa a les actituds relacionades amb l'autoritarisme general.»

Tot i tractar-se d'un tema a parer meu important, no són pas gaires les investigacions realitzades arreu sobre aquesta problemàtica. Els dos principals treballs que he localitzat, l'un fet a Estats Units per J. P. Shaver i H. E. Richards (1968) i l'altre a Itàlia per L. Barbagli i M. Dei (1969), arriben a conclusions contradictòries, les quals, val a dir-ho, no ho són talment si ens limitéssim estrictament als resultats aportats. Per als primers autors els alumnes de les Escoles de Magisteri no són ni més autoritaris (F.) ni més dogmàtics (D.) ni més rígids (R.) que els universitaris d'altres careres. Per als segons autors, en canvi, la professió de mestre atreu persones amb una personalitat més rígida (R.), la qual cosa pretenen provar a partir d'un procediment indirecte que consisteix a demostrar que els professionals més motivats són més rígids que els altres. Els autors italians també ens forneixen proves del fet que l'exercici professional del magisteri tendeix a fer més rígida la personalitat i/o a excloure les persones menys congruents amb el rol de mestre que exigeix, segons ells, un grau elevat de rigidesa.

La mateixa anàlisi fou conduïda a Catalunya (Masjuan, 1974) i no va donar els mateixos resultats pel que fa als mestres motivats en general, ja

que només presentaven una tendència superior a la rigidesa els mestres motivats que responien a una tipologia determinada congruent amb el mestre promocionat per la dictadura franquista, sobretot els primers anys. Hom va poder demostrar, a més a més, que els mestres considerats com a professionals molt bons en diversos ambients eren menys rígids que un grup de mestres en exercici sense titulació (Masjuan i altres, 1973), la qual cosa sembla abonar que el sol fet de la motivació no sempre genera rigidesa. Més suport empíric va rebre, en canvi, la hipòtesi de la pèrdua de flexibilitat de la personalitat a partir de l'exercici professional o l'abandó dels subjectes menys congruents amb el rol, tot i que la prova aportada tant a Itàlia com a Catalunya a partir de l'edat és relativament poc convincent.

En definitiva, doncs, l'objectiu central d'aquesta recerca és plantejar-nos la relació entre l'autoritarisme general i els aspirants a l'Escola de Magisteri. La proposta de la investigació deriva directament del treball dels autors italians, però des del primer moment vaig pretendre no limitar-me a la rigidesa sinó a abastar altres aspectes de l'autoritarisme.

METODOLOGIA

a) *Els instruments de mesura*

La comesa de construir una mesura de l'autoritarisme general no és pas nova en el camp de la psicologia social. M. Rokeach (1960) deu ser el primer autor que s'ha plantejat explícitament aquest objectiu, justament a partir de voler superar el concepte d'autoritarisme d'Adorno (1950), per considerar-lo un concepte associat amb l'autoritarisme de dretes i després de les crítiques molt dures fetes al concepte de duresa mental de Eysenck (1954) per la seva heterogeneïtat (Rokeach i Hanley, 1956). La conveniència d'iniciar de nou el camí de cercar una mesura de l'autoritarisme general ens la van acabar de confirmar els treballs de J. J. Ray (1976), que el conduïren a l'elaboració del concepte de «Directivitat» i a la construcció del qüestionari corresponent.

Fet i fet, els nostres intents a partir de l'anàlisi factorial de segon ordre de trobar un conjunt d'ítems que fossin independents de la dimensió dreta/esquerra i suficientment homogenis per donar-nos peu a construir un instrument de mesura unidimensional i fiable que mesurés l'autoritarisme general han resultat fallits.

Abandonat aquest objectiu a partir del consell de veus tan autoritzades com la de G. B. Wilson en una conversa en el marc del Departament de

Psicologia Mèdica de la UAB, hem construït quatre escales que mesuren aspectes relacionats amb l'autoritarisme a partir dels resultats de l'anàlisi factorial de primer ordre d'una bateria amplíssima d'ítems. Cal dir que el fracàs de l'intent ha fet que el nombre d'ítems de cada escala sigui relativament petit, la qual cosa repercuteix en uns baixos índexs de fiabilitat.

La primera escala correspon al primer factor i està formada per 16 ítems, la majoria dels quals provenen de l'escala F. d'Adorno i la considerem lògicament una mesura d'AUTORITARISME-DEMOCRATISME. Forneix un coeficient de fiabilitat de 0,81, i les proves de validesa amb altres indicadors del treball de caràcter sociològic i religiós ens indiquen la seva relació amb allò que tradicionalment s'entén per autoritarisme conservador.

La segona escala, que correspon al factor núm. 3 de l'anàlisi factorial, està formada per set ítems, la majoria dels quals provenen de l'escala de R. A. Vaughan i R. H. Knapp (1963) i consegüentment la considerem una mesura del PESSIMISME-OPTIMISME. Diversos autors han mostrat tant teòricament com empíricament l'associació entre pessimisme i autoritarisme. Presenta un coeficient de fiabilitat de 0,65 i les proves de validesa mostren la seva absoluta independència de la dimensió dreta-esquerra.

La tercera escala utilitzada correspon al factor núm. 7 i es nodreix de sis ítems, tots ells procedents de l'escala de Rokeach (1960) per mesurar el dogmatisme. A partir del seu contingut, l'hem considerat una mesura de la TOLERÀNCIA-INTOLERÀNCIA. Presenta un coeficient de fiabilitat del 0,58 i, si bé dona un índex despreciable de correlació amb els ítems relacionats amb el conservadorisme, l'associació amb les opcions de vot més conservadores i més confessionals és significativa.

La quarta escala utilitzada correspon al factor núm. 8, i consta de sis ítems procedents tots ells de l'escala de H. G. Gouth (1951) i per tant hem considerat que mesura la RIGIDESA-FLEXIBILITAT. El coeficient de fiabilitat és 0,63 i les proves de validesa mostren igual com en el cas anterior una independència estadística dels ítems relacionats amb el conservadorisme, però en canvi una associació amb les opcions polítiques més dretanes i més confessionals.

Queda, doncs, la sospita que tant la rigidesa com la intolerància estiguin relacionades amb la dimensió dreta/esquerra i, consegüentment, no siguin unes mesures totalment adequades de l'autoritarisme general.

b) *La mostra*

La taula 1 ens mostra els paràmetres més significatius de les diferents submostres extretes de cara a cobrir els objectius de la recerca.

La limitació més gran d'aquesta mostra, a més a més que en alguns centres els marges d'error són relativament elevats, se situa en el fet que treballarem només amb unes Facultats i Escoles determinades i no tenim cap garantia que siguin plenament representatius del conjunt dels estudiants d'aquella especialitat. En definitiva, les conclusions a les quals s'arriba són vàlides en tant que més plausibles i mentre no es demostrï el contrari.

TAULA 1

Marge d'error d'un resultat segons el nombre d'elements de les diferents mostres *

<i>Centre d'estudis</i>	<i>Població</i>	<i>Mostra</i>	<i>Marge d'error</i>
Magisteri total	2.300	765	± 3,0 %
Magisteri primers	835	316	± 4,4 %
Magisteri segons i tercers			
Pre-escolar	237	74	± 9,6 %
Primera etapa	435	147	± 6,7 %
Ciències	302	78	± 9,8 %
Ciències Socials	310	61	± 11,5 %
Filològiques	182	89	± 7,6 %
Total segons i tercers	1.466	449	± 3,9 %
Torn del matí	1.588	531	± 3,5 %
Torn del vespre	712	234	± 5,3 %
Facultat de Lletres (1r.)	1.268	152	± 7,6 %
Facultat de Ciències (1r.)	1.139	85	± 10,4 %
Facultat de Biològiques (1r.)	477	85	± 9,8 %
Facultat d'Econòmiques (1r.)	497	56	± 12,6 %
Facultat de Medicina (1r.)	395	53	± 12,8 %
Escola d'Assistents Socials (1r. i 2n.)	69	45	± 8,8 %
Escola d'Ajudants Tècnics Sanitaris (1r. i 2n.)	100	59	± 8,4 %
Escola de Traductors i Intèrprets (1r. i 2n.)	215	42	± 13,8 %

* Càlcul del marge d'error en el cas més desfavorable: $P = Q = 0,5$. Nivell de seguretat del 95,5 %.

TAULA 2

Actituds relacionades amb l'autoritarisme segons els alumnes dels diferents centres

	DEM		OPT		TOL		FLEX		(N)
	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S	
Magisteri	0,13	0,96	-0,01	0,98	-0,05	0,98	0,02	0,98	765
ATS	-0,40	0,86	-0,03	0,93	-0,08	0,91	-0,03	0,98	59
Assistents Socials	0,10	0,96	-0,08	0,99	-0,22	1,04	0,06	1,08	45
Magisteri/EUTI	-0,16	1,06	0,07	1,03	0,58	0,94	0,08	1,15	42
Lletres	0,13	0,95	0,10	1,05	0,19	0,99	0,24	1,06	152
Ciències	-0,51	1,04	-0,24	1,10	-0,13	1,07	-0,25	0,86	85
Econòmiques	-0,27	1,22	-0,00	1,07	-0,01	1,09	0,06	1,05	56
Medicina	-0,59	0,82	0,38	0,88	0,22	1,02	-0,43	0,94	53
	DEM		OPT		TOL		FLEX		
Magisteri/ATS	Z = 4,52	P < 0,01	Z = 0,15		Z = 0,24		Z = 0,38		
Magisteri/A. Soc.	Z = 0,20		Z = 0,46		Z = 1,07		Z = 0,24		
Magisteri/EUTI	Z = 1,73		Z = 0,49		Z = 4,22	P < 0,01	Z = 0,33		
Magisteri/Lletres	Z = 0		Z = 1,19		Z = 2,73	P < 0,05	Z = 2,37	P < 0,05	
Magisteri/Ciències	Z = 5,42	P < 0,01	Z = 1,85		Z = 0,65		Z = 2,70	P < 0,05	
Magisteri/Econòm.	Z = 2,40	P < 0,05	Z = 0,07		Z = 0,27		Z = 0,28		
Magisteri/Medicina	Z = 6,10	P < 0,01	Z = 3,10	P < 0,01	Z = 1,87		Z = 3,36	P < 0,01	

TAULA 3
Relació entre les actituds relacionades amb l'autoritarisme
i el centre d'estudis i el sexe

	DEM	OPT	TOL	FLEX	(N)
Magisteri					
Homes	0,47	1,02	0,18	0,27	141
Dones	0,05	0,94	-0,10	-0,03	624
Lletres					
Homes	0,18	0,95	0,17	0,32	71
Dones	0,10	0,94	0,22	0,19	80
Ciències					
Homes	-0,30	1,21	-0,06	-0,09	31
Dones	-0,64	0,92	-0,18	-0,34	54
Medicina					
Homes	-0,62	0,94	0,19	-0,37	20
Dones	-0,58	0,74	0,23	-0,44	31
Econòmiques					
Homes	-0,42	1,23	-0,08	0,06	45
Dones	0,16	1,01	0,21	0,10	10
Diferències Homes/Dones:					
<i>Magisteri</i>		<i>Lletres</i>	<i>Ciències</i>	<i>Medicina</i>	<i>Econòmiques</i>
DEM: $Z = 4,48$	$P < 0,01$	$Z = 0,52$	$Z = 1,36$	$Z = 0,16$	$Z = 1,58$
OPT: $Z = 0,81$		$Z = 1,39$	$Z = 0,62$	$Z = 0,67$	$Z = 2,46$
TOL: $Z = 3,14$	$P < 0,01$	$Z = 0,31$	$Z = 0,48$	$Z = 0,13$	$Z = 0,77$
FLEX: $Z = 3,24$	$P < 0,01$	$Z = 0,76$	$Z = 1,23$	$Z = 0,25$	$Z = 0,11$

TAULA 4

Relació entre l'interès en l'Ensenyament General Bàsic i les actituds relacionades amb l'autoritarisme (alumnes de Lletres) (p. 36)

<i>Interès EGB</i>	<i>DEM</i>		<i>OPT</i>		<i>TOL</i>		<i>FLEX</i>		<i>(N)</i>
Molt	-0,22	0,83	-0,23	1,28	-0,04	0,75	-0,07	0,65	11
Bastant	0,21	0,93	0,02	1,21	0,05	1,05	0,31	1,04	36
A mitges	0,07	0,88	0,03	0,87	0,21	0,96	0,11	1,02	31
No gaire	0,68	0,73	0,38	1,02	0,42	1,02	0,83	0,75	26
Gens	-0,10	1,02	0,19	1,01	0,24	1,01	0,11	1,19	44

Molt / No gaire

DEM: $Z = 3,12$ $P < 0,01$

OPT: $Z = 1,40$

TOL: $Z = 1,52$

FLEX: $Z = 3,68$ $P < 0,01$

TAULA 5

Relació entre les actituds relacionades amb l'autoritarisme
i la identificació amb la professió (alumnes de Magisteri) (p. 45)

<i>Encert de la professió P.45</i>	DEM	OPT	TOL	FLEX	(N)			
Molt	0,06	0,04	0,92	-0,02	1,00	-0,09	1,02	305
Bastant	0,09	-0,07	1,00	-0,11	0,95	0,00	0,95	376
A mitges	0,38	-0,16	1,01	0,00	0,95	0,48	0,91	63
Gens	—	—	—	—	—	—	—	1

Molt / A mitges

DEM: $Z = 2,26$ $P < 0,05$
 OPT: $Z = 1,45$
 TOL: $Z = 0,15$
 FLEX: $Z = 4,42$ $P < 0,01$

RESULTATS I DISCUSSIÓ

Hem concretat l'objectiu de la recerca en cinc hipòtesis de treball.

1. ¿És cert que la carrera de Magisteri, mantenint constants altres factors sociològics, atreu persones amb actituds més autoritàries que altres carreres universitàries?

Tal com he exposat anteriorment, hem utilitzat les quatre escales relacionades amb l'autoritarisme tot i que la que hem anomenat «democratismes-autoritarisme», relacionada amb la clàssica escala F d'Adorno, és la que ens interessa menys de cara als nostres objectius per la seva relació amb el conservadorisme, provada àmpliament en el treball de base.

Com a variables sociològiques intervinents hem considerat el sexe, l'edat i l'origen social. La relació entre l'optimisme, la tolerància i la flexibilitat amb l'edat i l'origen social ha sortit tan feble com perquè ens estalviéssim de fer una anàlisi multivariada. En canvi no ha estat així amb el sexe, de manera que les dones han aparegut més intolerants i més rígides que els homes, sense cap diferència pel que fa al pessimisme. Aquests resultats qüestionen les afirmacions mantingudes sobre la major blanesa mental de les dones (Eysenck, 1978), o, atès el pes que en la mostra general tenen les alumnes de Magisteri, tenen a veure directament amb la nostra hipòtesi. Justament per això hem fet l'anàlisi multivariada per sexe.

Hem pogut veure, en aquest sentit, que mentre que en totes les facultats universitàries no hi ha diferència entre homes i dones pel que fa a les tres escales relacionades amb l'autoritarisme general, llevat d'Econòmiques, on les dones són més optimistes que els homes, la qual cosa està d'acord amb la presumpció de més blanesa, a l'escola de Magisteri les dones són més intolerants i rígides que els homes (taula 3).

De tota manera hem vist clarament com ni els homes ni les dones de Magisteri són els que presenten els puntatges més elevats en les actituds relacionades amb l'autoritarisme del conjunt de carreres universitàries analitzades.

En definitiva, a partir dels nostres resultats, no és certa la hipòtesi que la carrera de Magisteri atregui individus amb unes actituds relacionades amb l'autoritarisme general més que altres carreres universitàries. Tanmateix alguns resultats relacionats amb el sexe ens han permès avançar en la direcció de la hipòtesi com discutirem més endavant.

2. ¿Hi ha diferències, pel que fa a les actituds relacionades amb l'autoritarisme, entre els alumnes de Magisteri i els alumnes de carreres que tenen probabilitats de dedicar-se a l'ensenyament?

L'heterogeneïtat mostrada per les diferents carreres universitàries i la importància del sexe justifica una primera presumpció en el sentit de te-

nir més en compte les carreres vinculades a l'ensenyament, sobretot si tenim en compte la temàtica de la motivació introduïda per l'obra de Barbagli.

La comparació del Magisteri amb les Facultats de Ciències i Lletres, tenint en compte el sexe, ens ha fet adonar de la gran diferència entre Ciències i Lletres en relació al tema que ens ocupa. Els alumnes de Ciències tendeixen a tenir unes actituds més autoritàries en general i sobretot una tendència més acusada a la rigidesa (taula 2).

De tota manera l'element important de cara a la nostra hipòtesi és la comparació amb la carrera de Lletres, ja que és la més semblant, tant per clientela com per destí, a la de Magisteri.

Hem pogut constatar que les dones de Magisteri són més rígides, més intolerants i més pessimistes que les dones de Lletres. En canvi, no hi ha cap diferència entre els homes¹ (taula 3).

3. ¿Hi ha diferències, pel que fa a l'autoritarisme general, entre els estudiants de Magisteri i els d'altres carreres que per la seva clientela i objectius socials s'assemblen?

De cara a comprovar aquesta hipòtesi, o si més no a fer-la més o menys plausible amb els recursos que tenim, vam elegir dues carreres universitàries que tenien semblances amb la de Magisteri per diverses raons: llur clientela és femenina majoritàriament, l'exercici professional té uns objectius humanitaris, i al mateix temps es tracta de carreres de tres anys de durada. Ens referim a la carrera d'Infermeria i a la d'Assistents Socials. Igualment vam treure una mostra de l'Escola de Traductors i Intèrprets, que s'assembla a Magisteri per dues de les característiques ressenyades: és una escola de grau mitjà amb una clientela femenina principalment.

Els resultats no són concloents en cap sentit. Destaca l'EUTI pel seu nivell elevat de tolerància i les alumnes d'Infermeria per la seva tendència a l'autoritarisme conservador.

En definitiva, no podem pas afirmar que els/les estudiants de Magisteri tendeixen més a l'autoritarisme que els/les alumnes d'altres carreres semblants.

4. ¿Quines especialitats o torns de l'Escola de Magisteri tenen una tendència superior a l'autoritarisme general?

1. A més a més del treball quantitatiu hem fet una construcció tipològica a partir de l'anàlisi d correspondències múltiples. És rellevant per al tema que ens ocupa el fet que l'Escola de Magisteri presenta un nombre relativament elevat d'alumnes classificats en un tipus anomenat «indecís», que es caracteritza per optar generalment per respostes indefinides a les diferents opinions. Aquest tipus és propi principalment de les dones filles d'immigrants d'estatus social relativament baix i amb una escolaritat en acadèmia. Malgrat la seva indefinició aquest tipus presenta una tendència a la rigidesa.

Després de la configuració clara, a partir dels resultats de la recerca, de dos tipus d'especialitats, les unes més centrades en el nen i les altres en les matèries de l'ensenyament, hom podia esperar que la hipòtesi genèrica formulada a l'inici del treball es pogués concretar en una diferència en les actituds relacionades amb l'autoritarisme entre ambdós tipus d'especialitats.

Igualment la diferència entre els torns del matí i del vespre podia fer suposar una diferència en les actituds.

Pel que fa a la diferència entre especialitats, hom podria esperar que les centrades en els nens tendissin més a l'autoritarisme que les altres, la qual cosa no ha rebut ni de bon tros una confirmació amb els resultats. L'única cosa que hem pogut observar són algunes característiques de les especialitats o bé ja conegudes per altres treballs, com és ara que els alumnes de Socials tendeixen a tenir unes actituds més radicals socialment, o bé noves com és ara la tendència al pessimisme dels alumnes de Filològiques.

Un resultat que podem considerar relacionat amb la tendència a determinar actituds relacionades amb l'autoritarisme dels alumnes de Magisteri ens l'ha fornít la comparació entre el torn del matí i el del vespre. Aquest últim es caracteritza per tenir alumnes més grans, alguns dels quals tenen experiència professional. Hem pogut observar que els alumnes del vespre són socialment més radicals, la qual cosa es tradueix també en unes puntuacions superiors en l'escala que mesura el democratisme, però aquest fet no es tradueix en una tendència superior que els del matí a la tolerància o a la flexibilitat.

En definitiva, ja sigui el fet d'haver exercit professionalment, o el de tractar-se d'alumnes més grans amb una orientació professional més clara, pot explicar la no-correspondència entre la rigidesa i la intolerància, per un costat, i les actituds menys autoritàries en el sentit de l'autoritarisme conservador, per l'altre.

5. ¿És cert que una elecció més motivada de la professió d'ensenyant va associada a un increment de les actituds relacionades amb l'autoritarisme?

Seguint les orientacions de L. Barbagli i M. Dei (1969), que pretenien fer més plausible la hipòtesi de la tendència a la rigidesa dels aspirants a mestre a partir justament d'analitzar la diferència entre els professionals més motivats i identificats amb la tasca docent, aspecte que no havia quedat pas confirmat a Catalunya (Masjuan, 1974), vam proposar-nos des de l'inici estudiar tant entre els alumnes de l'Escola de Magisteri com entre els dels altres centres la influència de la motivació i la identificació amb la tasca docent com una variable que tingués a veure amb les actituds relacionades amb l'autoritarisme.

Sense que els resultats puguin ser definitivament concloents, ens aporten alguns elements interessants en la direcció de la hipòtesi.

Entre els alumnes que no són de Magisteri, l'interès per l'ensenyament en el batxillerat, més propi dels llicenciats, no presenta cap tendència relacionada amb l'autoritarisme, però, en canvi, l'interès per la dedicació a l'Ensenyament General Bàsic comporta un nivell superior d'autoritarisme i de rigidesa. Tal com ja hem indicat altres vegades, donada la component conservadora de l'escala que mesura l'autoritarisme, preferim no extreure'n massa conclusions. En canvi, pot ser rellevant la tendència a la rigidesa dels vocacionats per l'EGB.

Entre els alumnes de Magisteri, aquells que consideren que no han encertat els estudis i/o la professió presenten una tendència a la flexibilitat, la qual cosa la podem interpretar clarament en la direcció de la hipòtesi en el sentit que els alumnes més flexibles s'adonen que no han encertat la carrera, és a dir, no adapten la seva personalitat o actituds a una carrera o una professió que els exigirà una certa rigidesa.

En definitiva, la carrera de Magisteri no atreu personalitats amb tendències a l'autoritarisme d'una manera clara, però sí que les personalitats amb unes actituds menys rígides se sentirien poc adaptades als estudis i/o a la perspectiva d'exercici professional.

Un altre aspecte molt important, que al llarg d'aquesta discussió s'ha evidenciat, és que del conjunt d'aspectes relacionats amb l'autoritarisme que hem fet servir sembla que aquell que té més interès de cara a la professió de mestre és la rigidesa. Descartant l'autoritarisme per la seva implicació conservadora, entre les tres escales restants, la que persisteix en proves diferents com una tendència dels mestres és la rigidesa. Ressaltem aquest aspecte ja que justament va ser la rigidesa la variable utilitzada pels autors italians, mentre que d'altres, com J. P. Shaver i H. E. Richards (1968), havien utilitzat també el dogmatisme i l'autoritarisme (F). La nostra presumpció en iniciar la recerca va ser igualment la de la utilitat de totes tres i, en canvi, al final de la investigació ens inclinem a considerar a partir dels resultats que és la rigidesa l'aspecte més sobresortint de cara a la professió docent. Es tracta d'un element connectat amb l'autoritarisme, però que expressa més aviat una tendència a la rutina i a la resistència al canvi que no pas una actitud directa de dominació sobre els altres.

CONCLUSIONS

1. No és cert que la carrera de Magisteri atregui personalitats amb unes tendències a l'autoritarisme superiors a d'altres estudis. Això no obstant, és rellevant per a aquesta hipòtesi que, entre dues carreres relativament sem-

blants i amb un destí professional principalment docent com són Magisteri i Lletres, els alumnes de Magisteri siguin més intolerants i més rígids.

2. La tendència a la rigidesa dels estudiants de Magisteri és deguda a les dones.

3. L'interès per la docència no significa en principi un increment de les actituds relacionades amb l'autoritarisme. Això no obstant, és rellevant per a aquesta hipòtesi que els estudiants de Lletres interessats per l'Ensenyament General Bàsic són més autoritaris i més rígids.

4. Hi ha una certa congruència entre rigidesa i rol de mestre en el sentit que els alumnes de Magisteri que consideren que no han encertat la professió i/o els estudis són més flexibles que la resta.

5. De les quatre variables relacionades amb l'autoritarisme estudiades sembla que la rigidesa és la més significativa.

REFLEXIÓ FINAL

Des de la perspectiva de la renovació pedagògica pot ser interessant prendre en consideració les tendències a la rigidesa tant dels candidats a mestre com dels professionals en exercici.

L'associació trobada entre rigidesa, indefinició en les actituds, sexe femení, baix estatus i escolaritat presumiblement poc estructurada pot interpretar-se probablement en el sentit clàssic, és a dir, com una resposta personal a la inseguretat.

Hom pot presuposar, a partir dels resultats, que més que la tendència a un autoritarisme dintre dels paràmetres dominació/submissió les dificultats poden venir d'un altre cantó. D'una banda la realitat social en general i la concreta de l'escola estan en un procés de canvi intens, i de l'altra la clientela que més augmenta a l'escola de Magisteri és justament la que presenta les característiques apuntades d'inseguretat i rigidesa.

La presa de consciència d'aquest problema ha de ser útil per actuar en conseqüència. Un nou repte per a les escoles de mestres i per als responsables de la política educativa.

BIBLIOGRAFIA

- Adorno, T. W., Frenquel-Brunswik, E., Levinson, D. J. i Sanford, R. N.: *The Authoritarian Personality*, Nova York: Harper, 1950.
- Barbagli, M. i Dei, M.: *Le Vestali della classe media*, Bolonya: Il Mulino, 1969.
- Eysenck, H. J.: *The Psychology of Politics*, Londres: Routledge and Kegan Paul, 1954. Ed. castellana: *Psicología de la decisión política*, Barcelona: Ariel, 1964.
- Gough, H. G.: *Studies of social Intolerance: II A Personality Scale for anti-semitism*, «Journal of Social Psychology», 1951, 33, pp. 247-255.
- Masjuan, J. M., Carbonell, F., Darder, P. i Fullat, O.: *Posibilitats de formació accelerada para joves de 18-24 anys que bayan deixado la escuela a nivel primario*, Barcelona: I.C.E. de la Universidad Autónoma, 1973.
- Masjuan, J. M.: *Els mestres de Catalunya*, Barcelona: Nova Terra, 1974.
- : *Les actituds autoritàries dels estudiants de Magisteri*. Tesi doctoral, UAB. Facultat de Lletres, 1985.
- Ray, J. J.: *Do Authoritarian hold Authoritarian Attitudes?*, «Human Relations», 1976, 29, pp. 307-325.
- Rokeach, M.: *The Open and Closed Mind*, Nova York: Basic Books, 1960.
- Rokeach, M., Hanley, C.: *Eysenck's Tender-Mindedness Dimension: A critique*, «Psychological Bulletin», 1956, 53, pp. 169-176.
- Shaver, J. P. i Richards, H. E.: *Open-Closed Mindedness of Colege Students in Teacher Education*. Report of U.S.O.E. Logan Utah, Bur. Educational Research, 1968.
- Vaughan, R. A. i Knapp, R. H.: *A Study in Pessimism*, «Journal of Social Psychology», 1963, 59, pp. 77-99.